

Fodor Pál
Megnyitó a MÓT konferenciáján
MTA székháza, 2013. április 17.

Nagy örömmel, izgalommal és tisztelettel köszöntöm önöket az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpontja, közelebbről a kutatóközponton belül működő Magyar Őstörténeti Témacsoport (MÓT) *Magyar őstörténet: tudomány és hagyományörzés* című konferenciáján. A mai eseményt szervező kutatócsoport (ma már ki merem mondani: virtuális *Őstörténet-kutató Intézet*) 2012 februárjában alakult személyes kezdeményezésemre. Mint „főkolomposnak” engedtessek meg néhány gondolat arról, miért kellett egy ilyen kutatócsoportot létrehozni, amikor a tudományból, a politikából és a társadalomból egyaránt számos ellenérzés fogalmazódott meg – olykor kivált az MTA-n folyó – ilyen típusú kutatásokkal szemben.

1. Elsőként hadd említsem meg, hogy saját köreinkből is érkezett komoly kifogás: igen ismert tudós írt jó másfél évtizede vitriolos cikket arról, hogy a magyar őstörténet mint diszciplína nem létezik.

2. Nem hiányzik a kritika a másik térfélen, az Akadémián kívül sem, ahol rengetegen vallják, hogy az őstörténet a legfontosabb hazai diszciplína, hiszen az „igazi”, hazugságoktól megtisztított őstörténet megismerése óriási fontosságú a nemzeti önismeret, önbizalom és a megmaradás szempontjából.

Sajnos látnunk kell, hogy érkezzék a kritika bárhonnán, ezekben az MTA-t gyakran vagy hibásnak tüntetik fel. Egyesek azért kárhoztatják, ha foglalkozik a témával, mások meg azért, mert nem érdeklődik iránta, vagy ha mégis, akkor – úgymond – saját dogmatizmusának foglya, és nem hajlandó befogadni a legújabb vagy tabudöntögető „eredményeket”. Olykor még döntő fontosságú dokumentumok megsemmisítésével vagy átvételük visszautasításával is meggyanúsítják. Hogy a helyzet még rosszabb legyen, néha még akadémikusok is a magyar történelem elhanyagolását vagy meghamisítását vetik a szemére (mint tette pl. egy természettudósból lett őstörténész pár éve – zárójelben jegyzem meg: ugyanez történt Törökországban a 2000-es évek közepén, ahol

egy Amerikából hazatért orvos esett neki az akadémiai tudományosságnak és állított tömegeket maga mögé védhetetlen nyelvészeti nézeteivel).

Tisztelt hölgyeim és uraim, rossz hírrel szolgálhatok a kritikusok mindkét táborának: sajnos egyiküknek sincs igaza.

1. Először is ki kell jelentenem: magyar őstörténet pedig van – és ez nem más, mint a magyarok korai (legkorábbi) története, nagyjából a 10. század végéig. A magyar őstörténet nem más, mint a sztyeppe-történet speciális ága, amelynek középpontjában a magyarokkal történt dolgok vizsgálata áll. És a sztyeppe-történet ezen ágát kutatni mondhatni kötelessége a magyar tudományosságnak – hiszen ha nem teszi, akkor kutatja más, és akkor lassan tényleg nehéz lesz ráismerni elődeink történetére. A magyar őstörténet igen nehéz diszciplína, hihetetlen követelményeket támaszt a jól képzett szakemberekkel szemben is, ezért rendkívüli fontosságú a tudományos felkészültség és – az ismeretek robbanásszerű gyarapodásának korában – a tudományágak közötti valódi együttműködés. A MÓT egyik fő célkitűzése éppen ezért az érintett tudományágak legszorosabb kooperációjának megteremtése, aminek hasznát és amiben való előrehaladásunkat remélhetőleg mostani konferenciánk is bizonyítani fogja.

2. Másodszor ki kell jelentenem, hogy az MTA régtől fogva, mindig is erőteljesen érdeklődött a magyar őstörténet iránt. Őstörténeti munkabizottságok és őstörténeti programok működtek hosszú éveken át, könyvek, tanulmánykötetek stb. garmadája született, a legkiválóbb tudósok vettek részt íróként és szerkesztőként ezek létrehozásában Budapesten, Szegeden és másutt.

3. Ugyanakkor el kell ismerni: az utóbbi időben kevésbé összefogottan folytak az efféle kutatások, és az sem állítható, hogy az akadémiai tudományosság a mai kor lehetőségei és főleg szükségletei szerint tudta volna eljuttatni eredményeit a téma iránt óriási érdeklődést mutató magyar közvéleményhez. A tudományágak összefogása mellett ezért a MÓT másik fő célkitűzése a kommunikáció ugrásszerű javítása, az eredmények gyors és hatékony eljuttatása a szakmához és a nagyközönséghez. Ezt a célt szolgálja a MÓT hamarosan látogatható honlapja, ahol a témával kapcsolatos információk,

szakirodalom, források és feldolgozások egész tárházát fogja megtalálni az érdeklődő.

4. Egészében véve a MÖT két szirt: a Szabó Dezső által „akaratlan, tétlen álmodozóknak” és „szélhámosoknak” nevezett ködös őstörténet-hívők és megélhetési őstörténészek Szküllája, illetve a tudományos hierarchiából időnként adódó nehézkesség és – mondjuk ki: néha – fafejűség Kharübdiszé között kíván hajózni. Emellett nyitni kíván mindenki felé, aki tudományos párbeszédre képes, működjék bárhol az országban. Ezért is hívtuk meg konferenciánkra azokat a hagyományörzőket, akik a tudomány képviselővel együttműködve és az ő álláspontjukat figyelembe véve végzik társadalmilag rendkívül hasznos munkájukat. Vezérelvünk és alapkövetelményünk a szakmai minőség (a módszertantól az etikáig). Egyetlen cél lebeg, lebeghet előttünk: a tudományos igazság, ami azt jelenti, hogy csak olyan kijelentéseket fogunk tenni, csak addig megyünk el, ameddig filológiai, régészeti, nyelvészeti stb. adataink megengedik és ameddig módszertanilag szilárd talajon állunk. Ám ha ezen a talajon állva a különböző tudományágak képviselői együttesen olyan mennyiségű és minőségű új ismeretet halmoznak fel és olyan új összefüggéseket tárnak fel, amelyek a régebbi vagy pusztán hatalmi megfontolásokból védett paradigmáknak ellentmondanak, akkor nem fogunk habozni kimondani, hogy a „király meztelen”. Meggyőződésem, hogy a mai konferencia is számos újdonsággal, ha úgy tetszik: meglepetéssel fog szolgálni.

Hosszú és fáradtságos munkába kezdünk tavaly. Havonta szakmai előadásokat tartottunk, új kutatásokat indítottunk el vagy alapoztunk meg, és kitartó szervező munkával közös gondolkodásra és kutatásokra hívtuk a magyar őstörténetben érintett legjobb magyar szakembereket. A mai napon kilépünk a legnagyobb nyilvánosság elé, hogy szakmának és nagyközönségnek egyaránt elmondjuk: hol tartunk most, milyen irányokba tudunk és kívánunk elmozdulni, és milyen új kapukat akarunk kinyitni ahhoz, hogy ez a magyar társadalom mentális egészsége szempontjából döntő fontosságú téma megfelelő – hogy úgy mondjam – „kezelést” kapjon. Amikor most ezt a nagy lépést megtesszük, fontos feladatom köszönetet mondani mindazoknak az intézeti és más

munkahelyeken dolgozó professzoroknak és kollégáknak, akik az első pillanattól kezdve mögénk álltak, előadásaikkal és egyéb vállalásaikkal segítettek előrevinni közös ügyünket. Külön köszönet a mostani konferencián előadást és szekcióelnöki feladatot vállaló akadémikusoknak és más kollégáknak, akik ezzel a gesztussal is kifejezték támogatásukat és egyetértésüket a programunkkal. Végül, de messze nem utolsósorban, kedves kötelességem hálás köszönetünket nyilvánítani az MTA elnökségének és személyesen Pálinkás József elnök úrnak, aki tavalyi pályázatunk során erkölcsi és anyagi támogatásra méltónak találta a magyar őstörténet művelésére kidolgozott terveinket, s aminek azzal is kifejezést adott, hogy jelenlétével tisztelte meg mai konferenciánkat, s hogy vállalta: személyesen szól a konferencia résztvevőihez.